המאסף

לשתי תקופות הראשונות

משנת

התקמה

Nebst einer deutschen Zugabe.

Königsberg, 1785.

Gedruckt bey Daniel Christoph Kanter,
Königl. Preuß. Hofbuchdrucker.

לוח.

מטעות שמר נמלו בעשה לפיס הרחמנים מהמתפלל

לחדש תשרי.

עמוד	שורה		קרא
ג	ט	ים	יַם
ו	לא	הלא	הלוס
וג	ג	על, עיין זה כלל	עיין המפסיק מיותר

לחדש חשון.

ס	ג	וַיִּחֲרַד	וַיֶּחֱרַד
כה	לב	כן	כֵּן
כט	כו	כרוך	בָּרוּךְ

לחדש כסליו.

לא	כו	רבוי	רִבּוּי
נח	כה	לה	ל"ה
—	כו	כאמן	כֵּאמוּן
מג	כח כי	כדבריכם	דִּבְרֵיכֶם

לחדש טבת.

ג	ב	תַּחְקֹר	תַּחְקֹר
—	ג	מֵחְמֵר	מֵחֹמֶר
נב	ח	הבוקר	הַבּוֹקֵר
נה	ג	ובוש	וּבוֹשׁ
—	ו	לות	לוּתוֹ
סב	כד	ובמלה	וּבְמַעֲלֵה
סג	ח	שכפלו	שִׁכְפָּלוֹ
סד	ם	מגבילים תקוני, הקו' נ"ון המפסיק מיותר.	

לחדש שבט.

סז	ה	יביט ועל	יְבִיטוּ עַל
סח	יב	פירותיכם	פִּרְיוֹתֵיכֶם
עו	כד	ומקשיעת	וּמִקְשִׁיעַת

המאסף

לשנת

התקמה

כולל שירים ומכתבים

אשר נאספו ונקבצו יחד על ידי אנשי

חברת דורשי לשון עבר

בקעניגסבערג.

קעניגסבערג שנת תק"מ"ה

נדפס בבית המדפיס דניאל קריסטאף קלנטר
בדפוסו ובאותיות החברה.

נאכריכט.

דאס בילדנים מהמכס המלין ר" הירץ וויזל, וויזט דורך דען גזיקטען קינסטלער וועזר וועדיגעם מיטגליד ר' משה בן ר' שמואל בערלין המכונה לעווע בריימס וויך דער קופפרטאפעל פערטיג. דא אבער לבנגלכטער קינסטלער ערשט בחסד המלך יר"ה דען בפעהל ער האלטען וויינע נייעע קופפר שטיך פרעסע היר אנגולעגן; זא קענטן וואל נאך וייניגע וואכן פער פליסן עהע זיא לבנדרוקט וועדן קענטי. ווער בימן אלזא זיין רעספעקטיוועם פובליקום פיר דיזע קלייגע פערלעגרונג וום פערצייהונג.

הברת דורשי לשון עבר.

ש מ ו ת

הלבנים היקרים התומים לקחת ספרי המאסף, והעומדים לימין המאספים לתמוך ידיהם בזירים ומכתבים, והמתעסקים בעבודתם מוניחים ומכיחים בכל מקום *) .

אמשטרדם

ר אברהם ירושלמי .
ר אברהם המבורג
ר אברהם בר"ח
ר ליפא דעווסבורג
ר בער הימען

ר דוד פראנקא מינדים

ר דוד וואגנר
ר דוד פרידריכספעלד
ר זלמן בר"י שייער
ר יעש' ביכנ
ר ליפמן בר"ם רויטער
ר ליב לוויזן
ר משה לוויזן
ר מענדל בר"ל דייץ
ר מאיר פערנדארף 3 עקסעמפלאר
ר עזרא בן ר' ליב
ר שלמה פרענ קאמיסיאנער .

* * *

ב י ה ן .

ר ליפ בן ר' אכסיל .

* * *

ב י ל ע פ ע ל ד .

ר משה שפיצנויער .

* * *

ב ר ל י ן .

ר אברהם פינדאס
ר אברהם בר"ן הלברשטאט
ר אברהם פרידלענדר
ר אברהם ניצן
ר אהרן וורש
ר אהרן יערמלאך
ר אייזק בומבורג
ר אייזק דעסויא
ר אייזק הלברשטט
ר אינק בן ר' דניאל יפה
ר אינק העלפט

ר איצק סאטנאווע

ר אלחנן בר"יל, הבו לחד"ל
ר אלי' בר"ד יפה
ר אשר בר"ם ק"ם
ר בער בר"ח וויזל

)(ר

---

*) כל שם הנכתב בשתיות מרובעות, הוא שם איש אשר כתב איזה מכתב אל איזה בפקד המאסף, בתקוות שנוכל אשר יגיו כבר לאור .

ר דוד פרידלענדר
ר דוד פרענר
ר דניאל יפה
ר דניאל בר"ש חלפון
ר הירץ וויזל
ר הירש בר"ן
ר וואלף האללע
ר זלמן הייצעלד
ר זלמן פלהן
ר זמוּאל בר"ה בר"
ר יואל האללע
ר יואל בריי"ל חבר לחד"לע
ר יוזל רחכנאוויץ חבר לחד"לע
ר יחקב בר"ח דעסויא
ר יחקב בר"ד יפה
ר יחזקאל פרענצלוי
ר יוסף האלטערן
ר יוסף וויצנהויזן
ר יוסף בר"ה בר"ן
ר יידל ק"ב
ר ירמי" בר"י
ר ישעי" רים
ר לחזי בר"ד ברויטשוויץ
ר לוב ברעסלויא
ר ליב מיכדן
ר ליפמן רים
ר לעקש ווארבורג
הרופא ר מרדכי בלאך
ר מרדכי בר"ל כהן
ר משה דעסויא
ר מסה זלאטאווי
ר מסה בר"ש חלפון
ר עקיבא בר"ח פלעש
ר פדוק ק"ב
ר שמואל בר"ש חלפון
ר שמעון בר"י ווינכהויז
ר שמעון מוהר

* * *

ברעסלויא

ר חבהים הירש
ר חהרן האהדעקי
ר ליוי ברוק
ר ליפמן פלהן
ר שמעון בער פלעזינגר

* * *

גלוגא

ר אהרן פרענקל
ר מאיר אינר
ר פנחס אינר

* * *

געטינגן

ר יחקב בר"מ גומפריכט העפר האפראהט ריעטער מיכעלים.

* * *

דעסויא

ר מאיר פירדע

* * *

דנציג

ליפ שטאט ביכליהטעק האזנפוט

האזנפוט

ר חייס הר"ש
ר יוסף לחכמען רופא
ר משה ליטינגר

המבורג

ר אברהם העקסר
ר ליפא העס
ר אהרן האללע
ר אברהם מילדולא
ר דער כהן
ר נבריאל דייחרן
ר דוד סלעזינגר
ר זלמן דעללעווע
ר ליפא העבר
ר מאיר פופרט
ר מרדכי לעווינסחן רופא
ר נתנאל פוזנר
ר שמואל העקסר
ר שמואל ווירטהיים

הנובר

ר זלמן ס"נל
ר ברוך לינדא
ר מאיר בנ"ל 3 עקסעמפלאר

וואדשוי"א

ר שמעון האללענדר

וילנא

ר יוסף ד"מ חליה 2 עקסעמפלאר
ר יעקב לובזיץ הרופא
ר מיכל נאדדמאן

ווילי"טשקא

ר ישראל האללעמכח
ר מענדל האללעמכח 3 עקסעמפלאר

וועזל

ר בענדיט קלוף

נאנסי

ר דער חרסיל

פאצדאם

ר חיוק כהן

פ"פ דמיין

ר חיוק וויכר
ר דוד קאסל
ר וואלף ברייסנבאך

ר ליב האז
ר ליב ווייל
ר ליזר בחפרחך
ר לימח האז
ר מסה קהן
ר וואלף רעגחנוס
לוין חוכנכחבטר
ר מסה בערלין קאמיסיאנער

* * *

פ ר א ג

ר אהרן הלוי העלירן
ליפחחוויץ
ר הענך קוטנפלוין
ר ישראל דעהלוי
ר מאיר רחקוין
ר מסה כ"הדב ר' ליב פיזלם
ר עוזר וועהלוי פו"מ
המדינה
ר רפחל בר"ע וועהלוי
ר שלמה בהרופח מוהר"ר
אהרהם קוץ
ר שמעון פרענקל
ר שמעון בוגנהויז

* * *

ק א ס ל

ר ליב בופרט 3 עקסעוופלאך

* * *

ק א פ נ ה א גן

ר אהרהם בר"ח טיקטין
ר חלי' חר"פ נחמוי
ר דוד בוזן

ר וואלף החללע
הערר פחן זוהס קחמר הערר
ר יואל וויזל
ר יוסף וויזל היטים
ר יוסף גונכהייס
ר יהושע בר"פ כ"ך
ר ליב וואהבורג
ר מוסף פירסט
ר מיכל רויט שילל
ר מסה יעקב בר"פ נחמוי
ר מסה בר"מ נחמוי
ר נון נחמוי
ר מסה בר"ח העלינגער
דקקטחר דע מעצע
ר שמעון גענס קאמיסיאנער
ר תנחוס החללעדר

* * *

ק י ה ל

הערר קירבגרחבט פ" גייזר

* * *

ק ע נ י ג ס ב ע ר ג

ר אהרהם בר"ם
ר חגר סג"ל
ר בערמן פרידלענדר
ר בערמן בר"זעליגמן
ר דוד וועהלוי
ר הירש החללע
ר הירש מיכדן
ר וואלף חפנהייס
ר וואלף נחמבערג
ר וואלף פרידלענדר
ר זיסקינד חפנהייס
ר זעליג ליפמין

ר חיים פ"ל
ר יוסף נייחמארק
ר ישראל רים
ר ליב זאלטיזין
ר ליזר שאטלאנד
ר מאיר פרידלענדר
ר מאיר בערנהארד
ר מאנים האללע
ר מרדכי וועהלוי
ר נח בר"י
ר נטע בר"מ
ר פייבש ווינקאוזין
ר פייבש רעזניבורג
ר שמואל הייזלבערג

* * *

קעסלין

ר יעקב

* * *

קרעפעלד

ר חיים 3 עקסעמפלאר

* * *

שטארגארד.

ר אברהם נגי

* * *

שטראסבורג

ר הירץ מעדילסהייס פ"ומ
ושת"ב 12 עקסעמפלאר.
ר ליפמן מעדילסהייס
ר מאיר מוניך
ר נתנאל פוסוויילר
ר משה חלפון סג"ל קאמיסיאנער

* * *

שקלאָוע

ר הירש בר"ח בר"ם
ר הירש ב"ר מ' יעקב
ר נטע
ר מאיר לאנדויח.

בשורת ספר חדש.

מי האיש החפץ חיים הנפשיים והעונג הרוחני המגיע מהשגת שלימות הנמצאים, התקשרם יחסם וערכם זא"ז, לזהבי ימוש לרחות בחור פני מלך את כל הנעשה תחת השמש לשקול הכל במאזני שכלו מאזני צדק, ולהיות כונס כנר נוזלים בכח תחבולותיו מעלה תהומות במדבר ויסד תרן ניה למונחי חיים יחסוף רוח בחפניו ויעשה לרוח משקל, ולמרחף עיני שכלו יפקוח על בנין העין ותכונתו, ודרכי הרחיק בנילוגות הכופלות החוזרות והנשברות בחמנעיים שוכים, לחתון בנפשות החרן ולטער כעות גדלה, תמונתה ומנכה בערך חל הפדורים

הכדורים העליונים, עד כי יעלה לשמים שיחו לחבק זרועות עולם, ויחל על כנפי רוח חכמה לכלול בדעתו מהלך נצח השמים וכוכביהם, תמונת מסלוליהם גדלם מרחקם והשגויים הנופלים בהם, לפי משפטים ישרים וחקים בלתי משתנים; יבח בלבבו כרם חמד נטע שעשועים ויחכל מפריו פרי עץ הדעת טוב להתענג על רב שלום, ושלח את ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם.

החבור הזה אשר במאמרה יצא לאורה אם יגזור הכורח בחיים, יחלק לשני ספרים. **הס' הראשון**

יחלק לחמשה חלקים החלק הח' ידבר מחכמת החשבון בחותיות והלבניד"רה. הב' ידבר מהבנדסה היסודית וחכמת המסולסים השטחיים והכדוריים. הג' ידבר מהבנדסה הרמה וחשבון ההבדלים. הד' ידבר מחכמת הרחיית למחלקותיה עם כיולות הנופלות למחודות והנשברות, החלק הה" ידבר מחכמת התכונה היסודה וגם החדשה, מבנין העולם ותנועת הכוכבים במסלוליהם מנקש ביחס וח"ו גדלם ומרחקיהם ודרכי תשבותיהם, כל זה בלימודים מבוארים ומופתים חותכים. **הספר הב'** יחלק ג"כ לחמשה חלקים. החלק הח' מחכמת המשקולת, חקי התנועה השוה, ולו התנועה הממשרת והמחשרת בשוי בשטחים חופקיים והכלטים (משוי משקל הגשמים, והגעת המשקיים הכבדים בכח פשות וכיוצא בזה). החלק הב' ידבר מחכמת שוי משקל הכוחלים. החלק הג' ידבר מחכמת שעור החויר בכחיצת הכוכד והקלות התוס והקור הלחות והיובש וכיוצא בזה. החלק הד' ידבר מהגרת המים בתחכולות זרות וכלים מכלים שונים.

והנה: מחה שזחכתי יתבונן היטציל על גודל החבור הזה ויקרתו בכמותו ואיכותו, כי לא נרחה כחותו בלשוניו עד היום, ואוה יפפוש בעין שכלו על הכרח יוקר הוגעת הדפוס כי רבה היא, ובפרט הלקת עבירת לוחות הנזוקים המלכים להבנת דברי הספר הנזכר ליוקר מלאכתם; לכן תליכם אישים! תקנת החלנו חוזים עוכו לא, לבלי לעוות פ" בגבורים להחזיר עטרה ליושנה וחכמה לתפקיה שלה, לקיים מ"ם עלינו ביעודים הטובים: ואתה כן עם חכם וכבון וגו' לחתן לא נהי' עוד לחסרון ידיעתינו תרפה בנויה לתשל ולשנינה בין העתים, עוכו לא כל חיש תשר נדבה רוחו אותו לבוא על התוס.

כל עקטעתפלאר יהי' בעד לעית כ"ט קונתנט, וכאשות יעלתו לק"ק ברלין ליד הרב"ג והקרין הגביר התשביל כ"ה איצק בן כ' דניאל יצו ואחר נחר הדפוס יקבל כל אחד ספרו לפי האגיע לו חיל הגביל הפ"ל. וזאת לדעת, כי כל אים אשר יבבו לבו לותו לבוא על התוס ולא יבוא לשלם כל הדמים בפעם אחת, יתוס על הספר הראשון לבדו בסך ב' כ"ט, ובקבלו החלק הזה יתוס עוד על החלק השני וישלם תשותיו. ותהי' ברכה ושלום אתו ואת כל אחיכם בני ושכיל היושבים בגל החכמה ובפתל עליון.

שלמה מליטא.

ה מ א ס ף

לחדש תשרי תקמ"ה

א

שירים

שנאי מלאכת השיר

לזמר בליל שמחת תורה, בעת השלמת כל פרשיותיה עם בתורי מפרשיה, ביחידה המהוללה מקרח קדם, אשר בנית השר הקנין המוסכל מכבד התורה ותופסיה, כהר"ר יוסף סוא"סו די לימא יחי" בחברת יחידי סגולה שופטי וזקני העדה, חכמי ומיוחסי הקהלה, והנשיא בתוכם ינח ובתוכם ינח, ה"ה מוריגו הרב הכולל שלם כשמו יחי" •

פתיחה למשורר

חַבְרֵי מִקְרָא קֹדֶשׁ פִּרְחֵי גִילֵנוּ
הַיּוֹם יַחְדָּו נָשִׁישׁ יַחְדָּו נָגִילָה !
כִּי בוֹ נַשְׁלִים תּוֹרַת צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ ,
הַיּוֹם בַּשִּׁיר שִׁבְחֵי הַשִּׁיר נַזְכִּירָה ,
לֹא נאמַר אוֹי כִּי מוֹרֶת נָמוּת כֻּלָּנוּ
הֵא תוֹרָה , הֵא מְצוּרָה מָגֵן הֵם לָנוּ !

המכריס עונים כאחד •

עַל הַשּׁוּלְחָן הַזֶּה נָשִׁיר כֻּלָּנוּ
שׁוּשׁ נָשִׁישׁ בְּהַשֵּׁם תָּגֵל נַפְשֵׁנוּ !

נִשְׁמַח כִּי לְזִמּוֹר תּוֹרָתוֹ זָכָנוּ
לֹא נִירָא רַע כִּי הוּא יָגֵן עָלֵנוּ,
כֵּן יָתְמִיד עוֹד חַסְדּוֹ בַּשִּׁיר נַעֲתִירָה
נָשׁוּב כֹּה לֶחָי תְּהִלּוֹתֵם נָשִׁירָה.

הפטורה

סִפְרֵי תּוֹרַת מֹשֶׁה הַיּוֹם גָּמַרְנוּ,
נִקְרָאִים הַשִּׁירָה בִּדְלָתוֹתֵימוֹ
סִפְרֵי דָוִד תַּחְתָּם לִלְמוֹד בָּחַרְנוּ;
כִּי בַשִּׁיר וּבְמִסְפָּר שָׁוִים הֵנֵמוֹ,
וְלִשּׁוֹרֵר אִישׁ וָאִישׁ חֹק הוּא עָלֵנוּ
יוֹם לַשָּׁנָה בְּגִמְירוֹת לְמוֹדֵנוּ.

הקרושים: על הפולמן וכו'

מַה טּוֹבוּ נְגוּנִים ה) בַּדַּת ג) נוֹסָדוּ
שִׂמְחָה לְנַשְׁמָה עוֹנֶג אֶל־נַפְשֵׁנוּ
מַה נָּעִים מִקְּוֹלוֹת זָכוֹת אוּחָדוּ
אֶל־חוּשׁ הַשְׁמַע אֶל־מַחְשַׁבְתֵּנוּ
אֵם חֹק קוֹל עוֹז ג) גַּם קוֹל נָמוּךְ ד) יִשְׁמוֹרוּ
וּבְדִית הַשֶּׁקֶט ה) וְזֶמֶן נֶגֶד ו) יְנַצְּרוּ.

ה) Inſtrumentale.
ג) Forte.
ה) Pauſa.
ב) Arte de Muſica.
ד) Piano.
ו) Tempo.

על הסולמן וכ"ו

עֵת הִנְסֵךְ בַּמִּקְדָּשׁ יֵין הַזֶּבַח
יַחְדָּו הַלְוִיִּם שִׁיר צִיּוֹן הַחֵלּוּ
אֵלֶּה בַּפֶּה ז) בַּעֲשֶׂרֶת ח) מִינֵי שֶׁבַח
אַלְּהֵי בִכְלֵי דָוִד נַגֵּן שִׁבְּלוּ
כִּי לִפְנֵי אֵל בּוֹרֵא יוֹתֵם וָלָיִל
תִּיטַב זִמְרָה מִפָּר מַקְרִין וָאָיִל ׃

על הסולמן וכו'

שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ וְכִסִּיל שָׁמָיִם
צְפוֹר כָּנָף, דָּגִים, חַיַּת וָשָׂרֶץ
יַם הַגָּדוֹל נָהָר וּבְרֵיכוֹת מָיִם
עֵמֶק, פְּסִגָה, יָעַר, כָּל־אַפְסֵי אָרֶץ
מִיּוֹם הָיוֹ נִהְיוּ, מִיּוֹם נוּצָרוּ
כּוּלָּם יוֹם יוֹם שִׁבְחֵי קוֹנָם שׁוֹרְרוּ

על הסולמן וכ"ו

בָּחוּר וּבְתוּלָה אִישׁ שֵׂיבָה וָנָעַר
רָנָּה פָּצְחוּ לָאֵל בִּנְגִינוֹתֵימוֹ
מַלְכֵי אָרֶץ, שָׂרִים כָּל שׁוֹפְטֵי שָׁעַר
הוֹדוּ לִשְׁמוֹ כִּי טוֹב, מִכְסְאוֹתֵימוֹ
הַגְּלוּלִים עִם סִבּוּבָם פָּארוּ
וְקִדּוּשָׁתוֹ אַלְפֵי שִׁנְאָן זִמְּרוּ ׃

ז) Musica Vocale. ח) פסוקים כ"ו ע"כ ׃

על הסולמן וכ"ו

בְּנְעִימוּת קוֹל כִּנּוֹר דָּוִד, בָּרָחוּ
רוּחוֹת הָרָעוֹת לְתָהוֹמוֹת נִשְׁפִּימוּ
בְּשִׁירִים וּנְגִינוֹת חוֹזִים פָּצָחוּ
לַנְחִיל שִׁפְעַ עֶלְיוֹן בְּנִבְאוֹתֵימוּ;
וַיהוֹשָׁפָט בְּרוֹן וּבְשִׁירֵי שֶׁבַח
רָאָה בִּנְפוֹל עַמּוֹן, מוֹאָב לַמֶּטַבַּח.

על הסולמן וכ"ו

מתימה לעטורר

אִמְרוּ רֵעַי עִמִּי טֶרֶם נִגְמוֹרָה:
הַדְּרָן עָלָךְ תּוֹרָה מַחְמַד עֵינֵינוּ,
דַּעְתָּן עָלָךְ אִמְרוֹת קָדְשָׁךְ נִשְׁמוֹרָה
לֹא תִשְׁכַּח לָעַד מִזִּכְרוֹנֵינוּ
וּלְחַי הָעוֹלָמִים תָּמִיד נוֹחִילָה
יְחֵי יוֹסֵף וּבְחֶבְרָתוֹ נָגִילָה!

מתימה לפייטן ולקרואים

מַה טּוֹב נָשִׁיר יַחְדָּו טֶרֶם נִגְמוֹרָה
הַדְּרָן עָלָךְ תּוֹרָה מַחְמַד נַפְשֵׁינוּ
דַּעְתָּן עָלָךְ אִמְרוֹת קָדְשָׁךְ נִשְׁמוֹרָה
נָצַח נָעַר לֹא תִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ

וַיְחִי יוֹסֵף עַד , גִּזְעוֹ יַצְמִיחַ
וְכֻלָּל מִשְׁלַח יָדָיו יַשְׂכִּיל יַצְלִיחַ !

דוד פרלענקו מיכלים •

ת"ד ס"ב ל"ב ד"מ •

אֶתְמוֹל לְבוּשָׁךְ בּוּז וּמְעִיל סָרוּחַ , ת)
שׁוֹכֵב בְּתוֹךְ עַרְשָׁךְ עֲלֵי תוֹלָעַת;
הַיּוֹם לְבוּשָׁךְ בּוּז וּמְעִיל סָרוּחַ , כ)
שׁוֹכֵב בְּתוֹךְ אַרְצָךְ עֲלֵי תוֹלָעַת •

משה בן נדעון מבודיענטי פ"ט •

ב

מכתבים

עלה תרופה *)

והוא שלמה ותשובה בענין תרופת הסיגלקולצ'יהן •

שאר שערים המצויניס בהלכה , רחטיכם לשבטיכם , ויכלו פתחי כדיכים עם ממוקקים כמשענותם מצען לחם

ת) מענין : וקרא העודף •
כ) מענין : קרוח על ערשותם ;
*) שלום חליכו מחת החכם הכולל המוקר כמהורר **משה** בר **מנחם** נרו •

לחם ומשקין מים, שלשה קטנה עולה מכף ליש עני כדעת תורה, ודעתו מוטה על תרופת תעלה אשר יכינו ואשר יביאו החכמים הרופאים בקרקים (לוקאלישטין) לצרעת ממארת נוסעת בשער הבשר; והיה כמעט מצודה פרוסה על כל מי מדבר. תמשוך כל לחם בחכה לא תשא פנים לזקן, ולנער לא תחון, היה חולי הטחורים הנקרא בלעזנות (מורדילי, או פחקין הנלבים או פעטיט ווערחל) ורבים חללים הפילה, ועצומים כל הרוגיה, ואף אם תשלחנו חפשי מעמה, והיתה לו נפשו לשלל; אם היו ממינים הרעים ח"ו, עוד ישחירו לחריבם רשומים מריח, נגררו כל פנים קבלו פלורר, כן מצחת מלים מרחבו, ותוחרו מוכני לחם, ולפעמים נס־תור בכיו יפילון בעורת לו תבלול בעיבו, וכדומה, ולין להחריך בדופי חולי המפורסם אשר נתן הלבים לבני לחם לעצות בו

ויעתר יחזקאל ה"י על ברוחיו, נתן בלב רופאי זמן, שהמציאו לזה הרפואה כולנת, כמעט מחוסרת סכנה, ותתפארו שמצאים חלף מתו חמשה מכ"ח. ומוכן מלאכת רפואה זו, היא ע"י שמביאים בתחלה החולי על הלחם ע"י הם או לאה מבועת [מורדילי ה"נל שנתיבשה, או שטובלין בו חוט או ספוג, ועושים חבורה קטנה מחוד, כמעט שלש גרגר בשער בשר לחם שמוכן לקבל הרפואה, וכחבורתם נרפא לו, שלחרי כן מזמינים מלחה הנהיה, או החוט והספוג על חבורה קטנה ה"נל, וע"כן מנשלים החולי בקל על לותו הלחם, ומקבל הרפואה בקל כלי שום נזק לדבריהם, ויש שמערבים מלחה ה"נל בחיוה משקה, וגותנים לעלול לשתות, ופועלים זו כ"נל.

ואנחנו עם ה"י חלה ההולכים בדרך כבושה, שבבשוחו שלמים וכן רבים מוקבי חומתינו ה"נל, ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, שחל ישלנו: אם נשתמש בתרופת תעלה זאת פיש זו לפי הנראה סכנה קלת, כדי לסלק ע"י סכנה הבאה לשעתו, אם נפחד? ולבקשת החברים אשר הלח— עומי רגע לחדבר הנראה לע"ענד לזוה דרך יסכון חור, לבוא בתתי שערי צדק, לחקור זו לבתיר. וזה החלי בע"ה: ידיעת החכם ובקיאות הרופא תמוכם תהיה חזקה זו רפה לפי בחינת החומר, וד"ל ידיעת החכם לחקור לזוה דבר סיודמן, והרופא לרפא לזוה חולי סיודמן, החכם כל עוד סיבין חומר ועפיות הדבר אשר חלוי סוא משא את נפשו, לבוא עד תבונתו,

תנחומתו , זהרופא חומר וצורת החולי שיתדל לרפא , הוא יותר קל ובטוח להצלת חפצו , לכן מן הראוי למקור מקודם מחוזק סבה בתחייב זה החולי , לולי עי"ז נקבל תועלת , ן שלא נכשל בדבריו על ענין בשאלה שאנו עוסקים בביאורו .

וישלא לבלות הזמן בחקירות , שאין זה מהלכתינו פה , כעתיק ריש מולין מחכם נדול ורופא מובהק ותורני אשר דרש טוב לעמו במדינת ליטהליא , ה"ה מוה"רי נהלון בספרו תורה החיים , ספר ב" תקירה ז" וז"ל בקיצור שם :

שאלה ב" מה היא סיבת החולי מורדלי כ"ו ? תשובה : סבת חולי זה הוא דם נדות , לפי שכשהר הולד בתנדל בפעי אמו היה ניזון ומתנדל שם מדם נדות , כי בתוכן מדפים וכ"ו . ודם ההוא מתערב עם דם הטוב וכ"ו , וכאשר נולד , ברוב הימים העבע מוליח וכ"ו , וכמו שיקרה הדבר בערי יסמעאל שבח בסבה הטבעית , כן הוא הדין בחולי זה שבח כ"ו , ואין נקי , כי רוב ב"ח יקרה להם , ואחד מני אלף ליבו פוגע בו , אם מפני שרוע דם הנדה ה"כל יצא מגופו בחולי אחר כ"ו , ואל תתמה היאך יעשה דם הרע ההוא נומין הרבה שנים כ"ו , ע"כל . ויעוין שם שהאריך בדברים אל טעם וסברת ישרה . ויוצא לנו מזה שחולי ה"כל הוא בח עם קוית הדם ותולדתו מאדם דם הנדה שנוצר ממנו , והוא מקלקל חוש : הרבה אדבה עצבונך , ויקבלו ח"זל , זה על דם הנדה . וע"י הרבה זו הטעדר כרוך בחדם כנודע . נס שאר ב"ח העלו החוקרים שיש להם ליזה לחה רעה אדמית תמורת דם הנדה ואין להאריך , ונכיח כל זה למוקרים ולרופאים ונחזור לענין השאלה . ועל פי הדברים האלה מוה"רי נהלון , נוסיף את כח השאלה , ותעש לה קרנים , האיך בתיר לאיש ישראלי לבקש תחבולת להנקל כנבי מיד לאשר הניח אלקים בידו לעוכב חרון , ודי לנדה בשעתה ומקדומי פרעונות לא יוקדמינן , ובאלו לאמרו מאחרין ולא מקדימין : הולם יש פנים לכאן : הוחיל ע"י יצא מפני מחולי ה"כל כמעט מחובר סבבה , אין לך דבר שעומד מפני פקוח נפש , והוא מותר , והנה מה שיעלה במוחלב מזה ע"פ הנמרא והסברא , הוא נלות פני האשה מכל נד , וזה מוסכמים : האחד מזה נלוי לתלמידים המתחילים , שאין נדול על האדם למסור עצמו למוח מבבה בשום נד , וכמו שאמרו חז"ל ב" דברים מזכירין עוכותיו של אדם קיר נטוי כ"ו . ואמרו : אל יעמוד אדם במקום סבבה ויאמר מעושין לי נס , שמא אין עושין , ואם עושין וכ"ו , ואמרו עוד :

עוד : לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה , שאם יחלה , תומרים לו הבית זכות והפטר .

וזה לשון הרמ"כם בפ" י"ח מהלכות רוצח ושמירת הנפש פסקה כ" : הרבה דברים תקנו חכמים חפני שיש בהם סכנות נפשות , וכל העובר עליהן ואומר הריני מסכן בעצמי , ומה לאחרים עלי בכך ? הו הינו מקפיד בכך , מכין אותו מכות מרדות , ע"כל . ת"כ זה שהבית עצמו לסכנה הף שהית סכנה קטנה לא תריך למעבד הכי .

ואין לומר דאזלינן בתר רובא כדקיימ"ל בכל דוכתא , אפילו בהאי דליתא קיון , כיון יכם קטן שבא על יבמה קטנה , יבדלו זה עם זה , ולא חייטינן שמא תמצא חיילונית או הוא סריס כ"ו , אלא הולכין אחר הרוב ; ו"אכ בכ"ד שיושבים אלף אתו חמשה , האחד בת כי"כ אלף ואיכא חמשה ? זה הינו , שבבר בתברר בכמה מקומות דחמירת סכנתא מאסורא , ועקר מקומו בחולין פ"ק דף ט" ע"כ על הא דבעו מיני רב אחא מדרב הונא , בת זאב ובטל בני מעיים כ"ו , אית ליה אפי' בשר המנקר בתלה כ"ו , תושבין שנוי במקום נקב , אמר ליה מי קא מדמית אסורא לסכנתא ? סכנה שאני ! ת"ל רבא מ"ם שפק סכנה לאומרא , שפק אסורא נמי לאומרא ; ת"ל אביי , ולא שאני בת אסורא לסכנתא , ואפ אילו שפק טומאה בר"הר שפקא טהור ואלו שפק מיש מונלין אסורים ? ת"ל התם הלכתא נמידי ליה , כ"ו ע"כל הגמרא .

ומשמע פשוט דאסריכן בשפק סכנת' מ"מ , אפילו במקום שאין ריעות כהבית דמיש מונלין , וזה שורת אביי דלא פלקא אדעתי' טעם החלוק בין ר"הר לר"הי , להבית רא' לפתור קושית רבא , שפקפה מאי שנא מהבית דמיש מונלין , ולא השתפק מברייתא נופת בחותו ענין מצפור המנקר בתלה , דלפש אין חילוק , ואסור מ"מ , רק דפש בשקר הוא לפניו , והוא ריעותא ונייחא לי' דגש באסורא הדין בן , כדאמריכן ת"ש דחיילד בי' ריעותא , ומ"כ אין רואיה מפפק טומאה בר"הר , דאיירי בהאי שם ריעותא , כהבית דשרץ בפי המולדה ומהלכת ע"ג ככרות , שאין ריעות בככרות , לכן הבית מיש המונלין , דשם ג"כ אין ריעותא , וא"פה אסורים בין בר"הר ובין בדשות היחיד . ובנוף העניין יש לי מקום עיון , דמאי מקשה רבא מ"ש שפק סכנתא

סכנתא לחומרא , ספק חמורא כמי לחומרא ? שהרי ממקומו מוכרע דשנא ושנא , שהרי בחסור קי"מל ספק ספיקא לקולא תפילו בכמה רעותות , וכאן גבי נפור כמי ספק ספיקא , שהרי לף שהחמר שהיה נקוב , עדיין יש לספק , אם מכחשים אם מושהר שרצים שתין להם חרס , וח"פה לחמרינן מושם חומרא דסכנתא , ת"כ י"ל בעלמא , ר"ל לענין לחמורא , תין מושמין לשמא במקום נקב נקב .

ולבאורה מזה תברא לדעת פרי חדש , ב"י סי' ק"י שחלק על בעל הלישות עולם , והרי"בש והלחרון הש"ך ב"י שהעלו דס"ם שהיו יכול להתהפך לא מיקרי ס"ם ונחשב כספק אחד , ובכאן ת"ל להתהפך נ"כ , שת"ל לומר שאר שרצים נקבוה , ות"תל כתם שמא לא ניקב ; שת"ל כתם , כבר נאמר , ות"כ לתי שפיר לדידהו וקשיא על פרי חדש , לכל כאמרי נם לדעת ה"ך קשה , דהוקשה לו שם בסי' ק"י מחדושי הרשב"א בת"ל דבשמא נפורן של תרי יושבת לו בנבו וספק אם נכנס האחי אם לא , מותר מטעם ס"ם ספק לא נכנס , ות"תל נכנס , שמא נפורן זה לא מיד האחי הוא , אלא בכותל כתוכך , ע"כל , וזה נ"כ לימו מתהפך , ועוד הקשה שם מכוחה דבריש , והשיב דבענין כזה אין לריך שיתהפך , שהרי כשתרפה לומר שבא מן האחי , תתפוס שבוודאי נכנס , ולריך אתה לדין מתחלה אם הוא וודאי שנכנס ומקרי שפיר ס"ם אף שאינו יכול להתהפך , ע"כ תורף כוונתו בקיצור ; ת"כ כאן נמי אם נאמר שבאם הטילה אחרם בפרי זה , לריך אתה לדין אם היה נקוב מקודם , וא"כ אמרינן שמא לא הי' נקוב , ות"תל נקוב , שמא מאחר שרצים , וזה הם שני ספקות , ול"פז נם לדעת הש"ך לא ת"ם , ונ"ע .

ועוד יש להאריך כזה בפיר"מי בד"ה ספק מים מנולין , אבל אין כאן מקומו , ודברתי עד הנה שלא יהי' דבריכו נעדרים מפלפלת כל שהוא . היוצא מזה דבסכנה אזלינן לחומרא בכל לופן . ודלא כהמרדכי ומייעתו שכתב בדבר שיש בו מושם סכנה דינו כחסור , ומני בשמים , רק הוא חמור בזה דאפילו יבש ביבש במינו לריך שמים , ומשמע דבכל שאר דבריש שוה לאסור , דזה אינו מסקנת הפוסקים , וכמו שהקשה בד"מ בשור שימן קי"ו , דאייתינן לגילוי אפילו במאה קאה , וכן פסק מהר"יל בשלחופית דג שבפל לקדרה של בשר . ויעוין בש"ך י"ד ס"י ה"בל , ובפ"ח דחק לחלק בזה יעיין שם .

ובעניך נראה ברור שעד כאן לא חלק המרדכי, אלא במידי דתלי בטעמא, ום"ל דבשטים כתבטל טעם האדם, וכאן כמו האסור בהיתר, אבל לענין חששא מודה שלא יחלוק על מסקנת הש"ס דחולין דף יוד, ור"י מוכיח בגירסא, ואלו שפק מים מנולין אסורין, וא"ת דליכא למימר שאדם נכנס לבית שנילה לותה ושאר שרצים כ"ו והוי להו כחשים מעוטים תליגן בכחשים ואסירא ע"כל, ומוכח מזה דלתלות ברובא לענין שכנה לא תליגן.

ודבר זה שאסור לאדם למסור עצמו לסכנה בידים, כתוב בתורה ובכו בכתיבים ומשולש בכתובים, בתורה: מה שמילמו במעשה בניתן שאמר לכילמו הזקן ישראל שבא, לא ירד בני עמכם כ"ו וקרבו לסון בדרך, לף שהיו בסכנת רעב אם לא יעלו, גם שמעון כי' בסכנה לפי דעתם, וכבר הודיעו לו שבלתי בניתן מי לפשר להם להתרחות אל יוקף המשביר בר, אפ"ה לא רצה למסור את בניתן בידים, לפשק סכנה עד שאמר לו יהודא, וכאיה ולא נוות גם אתה וכ"ו, והודיע לו שהיא סכנה וודאית וסכנת בניתן מסופקת, ויניח הספק בשביל הוודאי כמו שפירשו בחומש.

בנביאים: משמואל הרמתי, שאמר לין אלך ושמע שאול וכו', וכבר תמהו על זה ח"ל הא שאול מלוה לימו מוקין? ותירנו, היכא דשכיחי הזיקא שאני, ולכאורה, לא יספוק זה לשמואל הרמתי הפקול כמשה ואהרן, למרות פני עליון המשלחו ולומר לא אלך, ולמה לא, אלך במלאכת הש"ס, הוא יפליט ויגיל, אך כ"ל דשמואל רצה לידע האיך יהוה לו לעשות כנד המוסכם והדין, ולא ישרש לו הצלה ולאיוור לו, ואנכי אהי' עמך, וכדומה, או למעט בכיפת ע"י סיבות דוד אצלו בסתר, כמו שבתגלגל עכין שאול אליו ע"י האתונות, והנה הש"ס הסכים על ידו באמרו: עגלת בקר תקח בידך וכו', וכל זה נכלל בדברי תו"ל למכן.

בכתובים: מלוד מלך ישראל שבחר לאחד משלשה שפטים הרעים שבאמרו לו ע"י נד החוזה, בתוכחת על עון דסשתה, ואמר כפלה נא כיד ד" וכו', אף שלפי הברואה זה היה יותר קשה שבכולם, שבזמן קצר מהבוקר עד עת מועד נפלו שבעים אלף מישראל, ואם ח"ו התמיד זה ג" ימים כפי המיועד מהנביא, כבר אפו תמו מן הלחות. ע"כו לא

לא נחר הרע במעוטו מצניס הנשתרים , להיות הסכנה
מהם , לף שכל בנזרת הפס , מ"מ מקורה ביד ה' לכאור
בסכנה היותר גדולה להיותה ביד ה' .

זאת תורת העולה על רעיוני מכל המקומן בתחלת העיון
לאסור ליסור על האדם להביא עליו שום סכנה
קטנה או גדולה בידים , למנם לאחרי שובי נחמתי , ואחר
העיון היטר נראה לי שאין מכל זה "ראי" לאסור בכלל , שהרי
לף אם נאמר מאת לאקירת מהו"ר נהלון ה"כל , מ"מ לזה כולנו
חכמים כולנו יודעים זה שהחוש מעיד שבמעט אין נקי מזה , והכל
חולים לפל שנאה זו מחולי הכ"ל , וכל מי שלא עבר עליו עדיין
כום התרעלה מחולי זה , הוא חולה בכח בלי ספק , עד
שיגיע לפועל , וכל ימיו הוא מתחולל ובדאגה ובממון , ורבים
אתו לימח כאשר אירע לי בעוכתי עם בתי היחידה כ"ע , אחת
היתה לאמה , ברה ליולדתה , שנתגלגל עלי חובה ע"י רופא
אחיל , ובשלף קלף מחולי ה"כל , הלכה לעולמה ת"נצב"ה .
והנה אין זכרון לרחשוכים בעלי הנמרת והגאוכים מזה בדבריהם ,
לכל האחרוכים זעקו מורה על זה , ויסדו תחנות ובקשות על
זה , וכתב הגאון החסיד הסנל"ה ז"ל , והובא בח"מ הלכות
תעכית סי' תקע"ו שצריך להבדיל את הילדים , אסן החולי
בחותו מקום , ומי שלא עשה כן מתחייב בנפשו ע"כל , ת"כ
בקרא חולה בוודאי כל מי שלא פגע בו עדיין , על דרך כי
ברה קרובה כי אין עוזר .

ובאשר נדר התרופה היא שצריך להקדים המכה לרפואה ,
על כל פנים מזולת זה הוא מסוכן הרבה לשעתו ,
ת"כ המשתדל בתרופה בעודו בחבו וכפתו רשנה , ה' לא
יחשוב לו עון , לכל הוא גון הזריזות , ומלוה דומתרתם לנפשותיכם ,
ועל זה אמתו חמשה מעשים חלף , אין זה כדאי לכעות
בשביל כך דבר זה בשם סכנה , לכל אמו תולין זה שהחולה
פשע בעצמו , או שמשמיו לא שמרו נוחות הרופאים מלזהרות
חמון ומלוח , וכדומה , לכל למעוטא דמעוטא כזה לא נחוש
לשלק בשביל זה תועלת גדול .

והנה למה זה דומה להקוה הדם או לקיחת כום המשלשל ,
למי שיש לו חיבה מעט , או בבריח המשתמש בזה
בזמן החביב להתעודד ברישותו , ורואינו כמה אכשים שיקרה
להם העלוף , ונם נשמע על כך הזרות שאחד מת בהקוה
הדם או שהשם ישמרנו ! וע"י כום המשלשל , שלא שמר
עצמו .

עצמו מן האויר הקר בחוצו יוסי , והלך ע"ש מוללות יותפסו מולי (הקלליקא) ומת רחמנא לצילן ! האם בסבכל זה נחלל להקיז דם או ליקח רפואה המצטל בסבכל סכה הזה בשעתו? ואין דבר בעולם שהיו מעותד למקריב רעים רחמנא ליצלן והחלקים עשה שירחו מלפניו ככל דבר תפילו הלחם תשר תוכל האדם להחיות את נפשו , תיכו בטוח מן המקריס , וע"ז הורונו ר"ז להתודות ע"כ במכתב שמא יחרש דבר קלקלה בשעודה , ומה נאמר עוד — תכל הדרך היטר לפני היש העלם , הוא שיתצדל בכל תוקף ועוז להמויק נופו עם היחול ורהות לחדון תלקי עולם , וזה האיש היטראלי המצתדל בהפואה זו ותולה בטחונו בחלוקיו הרופא נאמן , עם הכקשה שיסדו לאומרה קודם לקיחת דבר רפואה , טוב ויטר הוא , ויש ברכה ורפואה מאת ד" ע"ו , ובתנאי קודם למעשה שיהיה זה בדוק ובחון ומפורסם לרפואה בין ההמון , ואם אח"כ ח"ו יחרע מקרה לא טוב על יד הורות , אין עליהו אשם , כן נראה לי .

ראין לחטט לומר שע"כו טוב יותר לתלות הבטחון והרפואה ביד האם לבעתו , ואם יגזר עליו האם שיהיה יהיה ; וזה שתקדים עצמו נראה כמי שאר בטחונו מהאם ותולה ברופאים ? זה דבר בטל ומבוטל בכר , מפי רבינו הגדול הרמב"ם בפי' המשנה פ"ד דפאחים .

ושם רבו ושתק , ואין נחת לו מדיעה זו , ויחסה לדיעה מסוכסת , ובעיני עמל ואון להעתיק דברי ספר העיקרי , ויעוין בפי' המשנה שאה דבריס עשה חזקי' וכו' , וגבו ספר הרפואות כו' , ותמצית דבריו : שגבאי גדול לחשוב עון על אדם שיתצדל ברפואות נופו , ותולה עם זה בטחונו בחלקיו , לומר שמסיר עם זה בטחונו מהאם , ומדמה זה לחולי דעב וכשיחכל בתרפא מחולי ככד הרעב , האם נאמר שאר בטחונו מהאל על שהתצדל להניל עצמו מחולי הרעב , אבל היתורה תמרה ואכלת ושבעת וברכת את ה" אלקיך שהמציא המזון , כן נודה לאלקינו על מיני רפואה והצלה שתין בהם ליפור ע"ו וכדומה , וודאי זה יהיו בחיזה לופן שיהיה .

גם לפי' ר"פי שם בבריית ת וז"ל וגבו ספר רפואות , כדכתיב והטוב והיטר בעיניך עשיתי , ואמרינן בברכות שגבו ס" רפואות , לפי שלא היו' לבם נכנע על חוליים , אלא מתרפאים מיד עכ"ל . וכן פ"י בברכות וגבו ספר רפואות

רפואות כדי שיבקשו רחמים ע"כל • וזה משמע לכאורה כפ"י שדחה הרמ"כס , וק"ל נפלה כרמיה , בבירת שאין לנו הכרח לדעת ר"ת , לכל החמת יורה דרכו שאין כוונת ר"ת על עכין זה כלל , וזה שדקדק בלשונו הקצר וכח , לפי שלא היו לכם ככנע על חוליים לולת [מתרפאים מיד , ומשמע שהי' זה ע"ד סגולה בלי סוס פעולה והנהגה על דרך הרופאים רק מתרפאים בפהירות גדול , וכזה יש לחוש להמוכים שיסירו הכטחון מהסס , שרואים עצמם בפעט רגע מתרפאים , לכל זה שמחזיק עצמו בדחבה ופחד ושמירת תנאי הרופאים , אין צריך פנים שלא כוון ר"ת לזה כלל •

ואין לומר לס חמת הדבר שחולי זה הוא מסבט חלקים לכל בשר לעוכש מרון , החיך נבקש לפטור מזה ואימתי יגבה כ"ח את חובו ? זה דברי בורות , שהרבה שלוחים למקום , ואין לנו להרהר אחר מספטי ה" החיך , ומה , ואלה ימלאו , לכל נבקש הטרף והלבוש והרפואה בכל כחינו עם הבטחון לפס יתברך , והיושב בספלות ידיש , ותולה עיניו לשמים , בגור מאהן החייס , ואין להאריך בכל זה כאן •

גם אין לומר שע"ו אפשר שיתבטל מתפילין ליזו יום או מתפילה הקבועה , גס זה הכל , בשכבר הורונו חז"ל מושב שיתחלל שבת אחד , משיתחלל שבתות הרבה , גס לפי דברי הרופאים , כמעט אינו שוכב במטה כי אס לפעמים שעה אחת או שתים •

אולם זה יש לדון על אופן אחר שעושים ע"י שבועים מדס או לאת הבועה במשקה , וזה אני חוכך להחמיר בגדול היודע מזה שיקר דבר מאום כזה , ומבואר אסורו בטור י"ד סימן ק"ו וז"ל : ואסור לאכול מאכלים שנפשו של אדם קלה בהן כגון משקים ואוכלים שנתערב בהם קיא נואה ולאה קרוחת כו' , שכל אלו בכלל לא תשקצו את נפשותיכם •

וכתב הרמ"כס שהאוכל מאכלים אלו , מכין אותו ומכות מרדות עכ"ל הטור , ואין לאה גדולה קרואה מזו , ול"פו יש לאסור לגדול בזה , ואף שיש לדאות דזה מיירי אס אכלו בדעבתות , ויודע שיש בזה תערובת דבר מאום , או שהוא בכלים מאוסים , כמו בקרנף דאומרת , וכדומה , ומפקיר נפשו לתאות האכילה , וזה בקרנף ודאי משוקן ומזוהם , לכל

זה הלוקח לרפואה , וכפסו מרה לו ע"ז הוא מותר בלי ספק ; מ"מ לגדול טוב היותר להשתמש בחומן לחר חס יוכל .

אבל אין לחסור לקטן או לגדול שאינו יודע מזה , כשכיל דס החדס , כדקיימ"ל דס שעל הככר צריך לגרדו ? גס זה הכל, דדס החדס אינו רק מוסס מרחית עין וכ"כ שכתערב מותר בפשיטות כמבואר בפוסקים , ומה גס שהוא שלא כדרך הנאתו ומותר בחסור תורה ומ"כ בחסר דרבנן .

ועוד לחלוקים מילין פרחי' לחרת להתיר , וגדולה היא חלי שמ"ל שלא הניחו דבר קטן וגדול , לא דברו מזה כלום , ומן ההתעקשות לומר שלא כמנא זה החולי במחוי בכל שהיו חכמי הגמרא מצויס עס הרחוקים ממחוז (חיירחצא) וחזדא לה חקירות מוה"ר נה"ן שהיא חולה דבקי מחולדות ומוית החדס ? חכל למה כחשוב כן , חס אינו רואין בכל חקלימים המודעים לנו היא כמנא , חבל יותר כוא לאמר מסברא , שהי' להס ג"כ לחזה תרופה שעושים לקטן , ומה שלא כתפשט זה במחוז שלנו , לפשר שאין מזג הרכבתינו דומה יפה לזה , או לפשת החקליס , עכ"פ אינו מזה שהיו משתמשין במיני הרפואות קודס זמנס בלין מכליס .

ולפי הנשמע , עוד המנהג היום בערי טורקיא למלוח הילדים בשביל זה בלחתם לחויר העולם , ופותרים בזה פ"י המקרא והגמרא , והמלח לא המלחת (ביחזקאל סי ט"ז) ובמסכת שבת דף קכט ע"ב , כל האומר בפרשת תוכחה עושין לחיה בשבת כו' , מכאן שמולחין המלד בשבת, ומדברי ר"שי לין הכרח שפירש שמולחין ובשרו כתקשה .

ועוד אני כותב רחיה זו על הספר , שא החכם מן המערב ה"ה ידידי החת כפשי החכם השלם המקובל החלוק כמוהרר שלום ביזאגלו כרו , בעל המחבר מקדש מלך והדרת מלך וכסא מלך על מזוזה ותיקונים , והגיד לי שבארצות מערב בתפשט רפואה זו ע"ד זה בפשיטות , וכפיס משלו כו , ע"י שמולחים יד הילד שבפגע מטחורים , וכבר הניעו שמוך לגמור בשלם בשמוקים והילד תופס השמוקים בידו לערך רביעית שעה או בחות , עד שיתחממו מידיו , או שיכום ליזה עליהם וחח"כ נותנים לחחר שלא בפגע מזה לחכול , והוא מונית חותם

לותם בקל, וכהנתי ע"ו מאוד, בתער כודע שמעולם היו עם תכמי עם מגדולי ישראל, ורבינו ילחק הלפסי הי' דר בפיסק (כברכרית) ולח מיתו כזה, ס"ת שנתברר להם דרכי הסיתר.

ועד פי הדברים האלה אני דן בקרקע לפני רבותי בעלי הורחה יושבי על מדין! להלכה ולח למעשה, שהות מותר לכל ישראל להשתתם בו, ובתנאי כפול שיהי' זה בדוק ומכוסה וכחון כל"ל. וקראתי למאמר הזה עלה תרופה ע"ס הפסוק יחזקאל פי' מ"ז והי' פריו למאכל ועליהו לתרופה, ודמיוני תש ובלאה למנות מדבר החדש כזה ב"שם ופוסקים, זולת המעט שהבחתי.

ומעתה לעשה לזכי כלפרכסת, לשמוע לקול מורי, היכן בדין נוטה, והם יבחרו ולח אני. ה"כד ה"ק שבתלמידים, קלר העשתונות ושבע יגונות, הכותב בידים רפות, וכלפרים עפות; כן יגן ה" לבחות, ויעשה עמנו לטובה אות. ה"ק לברהם ב"לח"ח ה"רר שלמה ז"ל מהמבורג, המותם פה הלג בבית הקנין המפורסם פו"מ כ"ה טוביה בועז טי' כיום ח" טוב לדר תק"כח לפ"ק.

ג

תולדות גדולי ישראל.

תולדות החכם מהורר משה רפאל די לגילאר זצל.

החכם הגעלה כמהורר **משה רפאל** די לגילאר נ"ע זרחה שמשו בקרב ישראל בק"ק תלמוד תורה לספרדים באמשטרדם, ויחידי סגולה המחוסרים תומכי **עץ חיים** קבלו לותו בכבוד להגות בתורת ה" בחברת שבע חכמי לב כולם קדושים ובעלי תריסין במדרש הל"ל ביום הוקדו בשנת קנ"ו בהספקה מדי חדש בחדשו.

ויהי בשמעו בשנת הת"ח שנלחו החולחנדיזי (ירוס ויכעס ה' לת שמם עדי עד!) לת הלוויטלני (הם הפורטוגיזי לשר גררו לת ישראל בימים ההם) בעלי תרעות הברזיל ושכבשו לותן החרעות הטובות מידם, ויגרשום וישבו הם תחתם, ושלח בתגם

פתנס ופתשנן הכתב בנוירת הכליים הכוללים שרי שבע המדינות החלה, שיקבלו היהודים בתוך כל הבתים שמה לשכון ולטע להליסם, ברשון טוב וכפש תפלה, ושישמיעו עליהם כאשר המה עושים פה (בחולת ה') בו' מדינותיהם ' קס ויעתק להלן מקרב מחנהו בשנת התי"ב, וילך דרך תניה בלב ים דרך שם בתנרת הרה יצחק לבוהב ולה"ל, ורניש מבני עמנו הנלוים עליהם • ויבואו שמה למחוז חפצם בשלום, ותתקבלו שמה בשמון ושמחה ליש ליש לרב ולרחש בקהלתו בכבוד גדול •

ויהי בשנת התי"ד, וישובו הפורטוגיזים ויקחו מיד האולאנדיזי את המרצות הנם ביד חזקה, ויחמול ה" על עמו, ויתן לחותו לחן ולחסד בעיני המושל והשליט בארעמא (Gouverneur Baretto) זכור לטוב, והשמיע בקול כרוז בקרב מחנהו: שהשמר מהרע לו מהנער לחד מאנשי חילותיו לחלד מבני ישראל, והיש לחד יששה בזדון לעבור מצותו, נפשו תחת נפשו, ומוק ומון נתן להם למכור בתיהם ומחורותיהם בממון שלם ובחופן היותר נכון לתועלתם, וייתן רשות לכל לחיזו בעלי ברית לחברם (שעלו במספר יותר משש מחות נפש) לשוב למדינותיהו הלה • והנה שלח מאתו להם התניות של האולאנדיזי המלחים בכחל שהיו מעטים, נוה לתת להם כל כך תניות פורטוגיזי הסרים למשמעתו שיטרכו עד שיחמרו די, וירדו כל בני עמנו בי"ו תניות היחה ויפרשו נם, ויבחר ה" לל מחוז חפצם לל החרן הזחת, ויבואו חלילו לשלום זולתי תניה לחת שהנו חותה בלב ים החיספחניחלים, ויקר ה" להם מוסיע רב החובל ספינה נדפית הנערכת למלחמה, ויכל חותם מיד עושקיהם ומחסיהם שלח כדין, ויכהל חותם עד בחח לל קנה חרן נוספת הקרחת ניו האלאנד (Nieuw Holland) ומשם בחה נם היח לשלום בקרב מחננו זה ובכן היש לח נעדר ת"ל •

תתימה בוך הממון •

ד

תולדות הזמן •

לאחינו היהודים היושבים בעיר המבורג, כתבה הרשות להיות מהם עשרים (כספרדי כחשכנזי) סרסורי מקח ומכר; כחשר מקדם היתה הרשות לשנים עשר ספרדים רק בכסף, ועתה ישלחו ידם בכל חשר יחפנו, הן בכסף הן בסחורות • למען הרחות נדקת העמים חלילו, חיך יוסי יום יגדילו מקדם עמנו, הזכרנו זחת במכתבנו •

ה

פקד מקומו •